

Megistanes Urbis nostræ quibuscunq; honoris
titulis Condecorandos
REIPUBLICÆ, ECCLESİÆ, CIVITATIS DECORA
omnes deniq; qvī decorum amant

UT

STRENAM

quam Oratione privatâ industriâ elaborata
publicè proponet

Juvenis inter decora nostri Lycei ingenia literis
elegantioribus decenter Ornatus & excultus

GEORGIUS BERENS

DE

**DECORO STRENÆ
ROMANORUM**

Dieꝝ Januarii, Anni, qvem nunc auspicamur, 1704.

decorè, ut fere solet, verba facturus

auribus accipere non invitis

benevolè dignentur

eâ, qvâ decet, submissione rogat

M. JACOBUS Wilde.

Humanit. P. P.

R I G Æ,

TYPIS NÖLLERIANIS.

Novissimum nos incidisse seculum vel ideò asseverare ausim, quòd omnis ordo, omnis ætas infano novitatis studio tenetur, adeò ut antiquissimo genere orti

tota licet veteres exornent undiq; ceræ

Atria. (a)

cei tatim tamen novi esse homines ambiant. Non quidem novum est, novitatis esse studiosum, quæ inde ab omniretrò seculorum memoria grata fuit. Neq; ullius laudis capaces esse iudico antiquarios illos, qui omnia promiscuè recentiora ætatis politioris inventa ita averiantur, ut præter peram Diogenis & attritum Aristotelis pallium (ut falsè quispiam inter hujus ævi Eruditos loquitur (b) nihil esse decorum autument. Multo minus illos, quos vocant, in angulo Philosophos plus nimio theoreticos probo, qui cum Democrito ridibundo, sed & perridiculo

— — *Dum peregrè est animus sine corpore velox (c)*

nescio quæ abstrusa rimantur & mirantur, secessus petentes remotissimos, & exuta omni curiositate præterita plus quàm præsentia, quàm nova, quàm quæ quotidiè inter homines geruntur, curantes. De tali enim si ferenda sententia esset, nè ipsum quidem Parnassium Judicem mitiorem eis irrogaturum poenam arbitror, quàm quâ Vestales quondam afficiebantur, quas in terram vivas defodere solebant. (d) Quem enim interventurum putes, quò minus noctuæ nocti addicantur æternæ, & ex hominum relègentur convictu, qui societatem fugiunt, quomodo vivatur nec sciunt nec scire gestiunt, sicq; sponte sua civiliter moriuntur? Sed iis quidem Hippocratem quendam, quem & Democrito olim commendabant, (e) opto, qui me-

(a) Juven. Sat. 8. v. 19. (b) Conf. die monatliche Gespräche der Träumenden.

(c) Horat. de Democrito lib. 1. Ep. 12. v. 13.

(d) Rosinus Antiq., lib. 3.

c. 19. (e) Hippocrat. in Epist.

medicam eis afferat manum, quò à phrenesi sua ad saniozem redeant mentem! Pruritus verò novitatis nostri seculi illum animi morbum voco, quò nunquam adpetitus sedatur hominum, quin quotidiè ipsis, quicquid apponitur novi quantumvis sit inconditum, salivam movere possit. At hoc ad omnes tam late serpit malum, ut nemo vel ipsa antiqui appellatione indecori aliquid comprehendi dubitet, & omne, quod est ubiq; decorum novum esse quisq; contendat, quod Majoribus nostris nè per transfennam quidem adspicere contigerit. Hæc, quam tam avidè antiquæ aliàs fidei & antiquorum rituum observantissimi Germani imbiberunt sententiam, è Rhodano Celtarum orta, in Rhenum sese effudit. Non enim tam fecunda monstrorum genitrix Africa, quàm monstrosarum novitatum Gallia est, ut illud: *Αἰὶ φέρει λιβυη κακόν* (f) (Libya semper fert malum) suo sibi jure vendicans, reperundarum quasi poscere Libyam possit. Neq; mirum. Quandoquidem nostrates non ambabus tantum ulnis, quemcunq; illi enixi fuerint fœtum pumilum & distortum amplexantur, sed deosculantur etiam & in sinu gerunt; hinc invitantur illi, ubi præsertim res eis quæstum parat, novum subinde concipere & excludere. Sic eò tandem ventum est, ut nova jam verba gens superba, novos vitæ ritus, novos corporis situs, novas mappas, novas vappas, novas vestes, novas pestes in nostram patriam dulcissimam invexerit. Sed id vix Catonis stomacho ferendum est, quod turpi quasi mangonio nos fallere conentur, dum sub novò quoq; titulò, quod institutoribus quibusdam familiare est, merces suas putridas & fucosas extrudunt. Decorum enim ubiq; prætendunt, quod novò quòdam & admodum lubrico vocabulo Galanterie nominantes, ut sunt sibi admodum Suffeni suæ tantum regionis avem esse, aut sibi reapse, aut aliis saltim persvadent. Sed frustra. Licet enim alius atq; alius, cui elegantiam antiquitatis, pulvere oblivionis oblitam, eruere & perspicere non contigit, credulum

se

(f) Paul. Manut. in adag. p. 935. ex Arist. & Plin.

se eis præbeat, non tamen defunt qui illud ingerant Martialis, quod Lentino, qui tinctis capillis juvenem mentiebatur, quondam accinebat: *Non omnes fallis!* (g) Neque enim antiqui omnes in vervecum patria nati erant, qui ignorarent, in omnibus rebus decorum esse quam maxime spectandum. Quid Cicero, elegantissimus non studiis tantum literarum sed & vitæ totius, aliud in Græcis æque ac Romanis commendat, quam hodiernam Galanterie sive elegantiam, hunc in modum scribens: *Ut in vita, sic in oratione nihil est difficilius, quam quod deceat: πῶς μὲν appellant Græci, nos dicamus sanè decorum. Hujus ignorance non modò in vita, sed sapissime & in Poëmatibus & in Oratione peccatur.* (h) Ferant sanè ipsi homines Gallici super hac Oratoris formula, quæ ipsis forsitan injuriarum videbitur, sententiam! Sed quid dicturos arbitraris? Nihil sanè habebunt. Ast occinet ei fortasse canorum aliquod animal & gloriabitur: Habuisse quidem & illam ætatem aliquod decori, quod tamen nunc in desuetudinem abierit & indecorum esse coeperit, quum novò & longè elegantiori Gallorum modò (ut loqui amant) vivatur, siquidem & Romani in horum mores transierint, & fasciis suis eorum braccas superinduerint. (i) Sed non dicam, quod iste furore aliquo agitur, quem five è Gallo fluvio sibi cognomine hausit, de quo Poëta canit:

*Amnis it insana, nomine Gallus, aqua,
Qui bibit inde furit.* (k)

Sive immittente Cybele Deâ Gallorum, concepit, quæ suos olim Hierodulos in furorem versos, Galliambum canere insanum docebat. (l) Id certè dicam, teste omni antiquitate & historiâ, quòd Galli in Romanorum venerint & ditionem, & leges, & ritus. Sed Tullius, quanquam sui seculi decorum non ignorabat, noverat tamen illud

(g) Martialis, lib. 3. Ep. 43. (h) Cic. Orat. 70. (i) Talia ferè jaçat Mr. d'Alquie in suis sic dictis delices de la France, (k) Ovid. IV. Fast. v. 364. (l) Rosinus lib. 3, c. 27.

ex antiquitatis fonte manasse. Proinde eam tanquam vitæ dirigendæ Helicen & Cynosuram commendat, inquam: *Et primò quidem utamur omni antiquitate, quæ quò propius aberat ab ortu & divina progenie eò melius ea fortasse, quæ erant vera, cernebat.* (m) Hinc etiam florentissimæ Urbis cives non impoliti suos Legatos ad Græcos mittebant, qui leges, qui ritus, qui vivendi instituta describerent. (n) Horum multa hic exscribere possem, sed, ut Poëta monet, *quod instat agamus,* (o) & strenam, quam præsens offert tempus, inspiciamus, ex qua venusta vetustas, & vetusta venustas, tanquam ex speculo relucebit! Ecce autem roscido rorantem melle! Quæris quid hic decorum maxime sapiat? Agedum primoribus tantum labris delibabimus! Vota primis facere Calendis, decorum habetur: Accipe è dulcissimo liqore, quod neque Romanis tantum olim, sed & nunc omnibus est votorum compendium:

Mella fluant illi, ferat & rubus asper amomum! (p)

Id certè quibus ex animo benè cupiebant, omnes olim vovebant: Hinc Ovidius ita canit:

Flavag, de viridi stillabant ilice mella. (q)

Hinc cupit Horatius — — — *truncis*

Lapsa cavis iterare mella. (r)

Hinc Virgilius alibi hoc concipit prælagium:

Et dura quercus sudabunt roscida mella. (s)

Sed ex quibus quæso favis hæc dulcia mella & mellita vota, non sibi tantum invicem, sed & decoro adeò congruentia, expresserunt? Ex antiquitate. Benè enim hæc interpretatur, qui dicit, *fieri allusionem ad auream ætatem, in qua mella dicebantur ex quercubus fluere.* (t) Juxta illud Tibulli: *Ipsa mella dabant quercus* (u) Atqui ipsa etiam

(m) Cic. I. Tuscul. c. 12. (n) Rosin. lib. 8. c. 4. (o) Virg. Ecl. 9. v. 66. (p) Id. Ecl. 3. v. 89. (q) Ovid. Metam. I. v. 112. (r) lib. 2. Carm. Od. 19. Str. 3. (s) Ecl. 4. v. 30. (t) Cerda ad Virg. Ecl. 3. (u) Tib. lib. 1. El. 3. v. 45.

etiam votorum formula à Græcis est petita, utpote quos ita audias canentes:

ῥῆϊσσι καὶ ἀσβαρῆσιν ἐμὴν μέλιτι τό ποτ' ὄρθεον

ἀ πᾶσι ἀνδ' ὕδατος ταν κάλπιδα κηρία βάψας. (w)

Quid verò nostris vovetur moribus? Mellea certè ac mollia fata vota finiunt omnium. Jam utrum nos in antiquos, an in nostros antiqui transferint mores, qui volet judicet! Mellis in nutriendo homine efficacia maxima est: Hoc Plato, attica apis (x) hoc Pindarus (y) hoc Hiero (z) hoc Jupiter (aa) innutriti, qui? quales? quanti fuere? Et Scythæ, qui melle ut plurimum vesciebantur annon inexhaustis fuere viribus & sanitate inconcussa? (bb) Sed nos hodiè omnes amicis firmum corporis robur, vegeta membra, prosperam valetudinem precamur; An à Romanis id docti sumus? Non annuent, qui hodiè tantum vivunt & quid heri factum sit, vix scire desiderant. Sed res ipsa loquitur. Itaque hæc jam de melle promulsidis loco carpisse sufficiat plura percepturis, ubi mellationis tempus aderit! Ut ut autem proverbio dicatur: σῦκον μὲν ἔχθου (post pisces ficus) ego tamen nunc jam caricas apponam! (Neque enim cenam rectam instruere, sed sportulam tantum dare, id est, obiter delibare singula, constitui) Ficum extrinsecus informem & rugosam, sed intrinsecus dulcem ac suavem huic non nemo subjecit lemmati: *Dulcorem non speciem*. (cc) Romanos in Strena sua, quæ domestica erat & parabilis, fucos usos non fuisse, res ipsa declarat: Ad hæc missis caricis, vultum interiori cordis notæ congruere, significabant, ut ei (quod dicitur) ὁμοιωθεὶς σῦκα (similior ficu) esset. Hodie autem si ficum ficum & quod res est dicere debeo, longè fit aliter, ex quo cum Gallis aliter legimus ac scripsimus, & aliter dicimus ac sensimus. Caricæ in tanto pretio habuerunt antiqui, ut Antigonus eas

Re-
(vv) Theocrit. Edyll. IV. (x) Ælian. πικρ.: lib. 10. c. 21. (y) Id. lib. 12. c. 45. (z) Justin. lib. 23. c. 4. & Val. Max. lib. 1. c. 6. (aa) Virg. lib. 4. Georg. v. 152. Conf. m. Nat. Com. in Myth. lib. 2. c. 1. p. 82. (cc) Picinell. in mando symb. l. 9. c. 13. Embl. 164.

Regi Indorum, per literas petenti, dono mitteret. (dd) Ab hoc Romano eas existimare & simul quid amicis deberent, didicerunt. Sed hodiè ubi omnes ad rem ita sunt attentī, ut Martialis: σῦκα μέριξε (divide ficum) (ee) eis applicari queat, mihi quidem ficum hyeme quærere videtur, qui talem requirit amicum. Jam & ex hoc capite utrum novum, an antiquum sit decorum, quisque judicet! Ast libeat etiam palmulas cum Augusto (ff) gustare! Palma prærogativæ Symbolum est, quippe quæ etiam in Agonibus Capitolinis iis, qui quacunque arte reliquis præstarent, delata est. (gg) Palmam ergo cum fructu palmæ suis tradebant amicis Romani, melius ac hodie plerique decorum observantes, siquidem honorem honorantis, non honorati esse, optimè noverant. Palma per ortus lunæ singulos singulos ramos progenerat; Finge duodecim ramis præditam, & annuum computabis spatium! (hh) Quam per decorè ergo Romani hoc suo munere festivitatem temporis adumbrarunt! Quam scire efflorescentis felicitatis votum per totum extendebant annum, ad remeantes usque Cal. Jani! Utrum respondeant hiæce huius seculi ingeniosa inventa, dicant illi, qui sibi solis hodie profundum sapiunt, si sine rubore dicere possunt! Sed quantum erravi errorem! ô miserum me & dignum, quem Paulcius Deus hiæce æque ac Ovidium corripiat:

— — O quam te fallunt tua secula! (ii)

Nam cum hodiè aptè sonet illud Horatianum:

O cives, cives, quærenda pecunia primum! (kk)

Stipem tamen Romanorum in ultimum rejeci locum, sed certè non ultimum decori honorem ei dabimus, si ad obrussam exigemus, ubi præsertim ultrò nec petenti conferatur, quomodo imperante Augusto, omnes ordines quotannis in lacum Curtii pro salute ejus stipem jaciebant, item Cal. Jan. Sirenæ in Capitolio etiam absenti. (ll) Qui vero cum

Cal-
(dd) Mylius in hort. Philos. p. 82. ex Athenæo: (ee) lib. 1. Ep. 39. (ff) Sveton. in Aug. c. 76. (gg) Rosin. lib. V. c. 18. p. m. 751. (hh) Meursius in arboreto Sacro c. 5. p. 30. ex Sacris Ægyptiorum. (ii) l. Fast. v. 123. (kk) Horat. lib. 1. Ep. 1. v. 53. (ll) Svet. in Aug. c. 57.

Caligula edicunt Strenas ineunti anno sese recepturos, stantq; in vestibulis
adium ad captandas Stipes, quas plenis ante eos manibus ac sinu omnis ge-
neris turba fundere cogitur (mm) qvq; homines triparci nihil qv-
quam amicis irrerortis oculis donare sustinent, pariter â decoro de-
flectunt. Utrum hoc an illud nobis magis sit familiare, docet experi-
entia. Sed mirabitur forte aliquis, qvôd adeò antiquos ritus conti-
nemdem, ut mea fastidire tempora videar. Huic ego illud repono,
qvôd Cicero Attico suo rescribebat: *Qvôd scribis asperius me, quam
meipati antur mores de Dionysio (Strena) scripisse vide, quam sim anti-
quorum hominum!* (nn) Sed qvôd idem alibi scribit: *Nemo me adeò
antiquariam putet, ut (Romanos) ex ea parte laudem, qua antiqui (nec
decori) sunt.* (oo) Qvin ego cum Ovidio edico:

Laudamus veteres, sed nostris utimur annis,

Mos tamen est æq. dignus uterq; coli. (pp)

Neq; ergo isti placent Pantomimi, qvi omnia Gallorum tantum i-
mitantur: Neq; illi, qvi antiquiorum rituum nimis sunt tenaces. Nam
& Chamæleon mihi decorum videtur esse, omnes ubiq; imitans colo-
res: & talis avicula (qvalem aliqui somniant) qvæ commoritur &
connascitur cuilibet diei, & cum qvibus volitat avibus, cum iis eos-
dem cantillat modulos (qq) Strenam itaq; nec Romanorum, nec
Gallorum offero, sed illud Claudiani omnibus propino: *Festior annus
eat!* (rr) Qvi verò Strenam ex antiqua novam aspernari nolunt, illi
ab Oratore supra commendato eam accipere nè graventur. Hic e-
nim Juvenis Politissimus, ut sui ævi decorum, cui totum se dicavit,
cum antiquo conferre allaboravit, indecorum sibi duxit, si hoc in pri-
mis operoso tempore, qvo nemini apud antiquos quiescere con-
veniebat, teste Nasone; (ss) veterno deditus, ignavo sterte-
ret otio. Qvapropter argumentum & huic tempori & studiis
tam suis, qvàm omnium fere hominum conveniens decenter exse-
cutus: decorè ut arbitror, vel certè modestè recitabit. Dedi ipsis

Jani Calendis. Anni M. DCCIV.

(mm) Jd. in Cal. c. 42. (nn) lib. 9. Ep. 15. (oo) Dial. de Orat. c. 21. (pp) l.

Fast. v. 225. (qq) Conf. Radau in Orat. Extemp. Part. 2. c. 7. p. m. 342.

(rr) Claud. de 3. Conf. Hon. v. 3. (ss) l. Fast. n. 169